

Διάλεξη 2^η

Κυριάκος Κυριαζόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Νομικής ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

---

1. Το πανόραμα των οργανισμών της ρωμαϊκής κουρία (συνέχεια από 1^η διάλεξη)
2. Η καθ' ύλη αρμοδιότητα των dicasteria

Σκοποί ενότητας

---

1. Η εξοικείωση με τους οργανισμούς της ρωμαϊκής κουρία
2. Η εξήγηση ορισμένων εννοιών της ρωμαϊκής κουρία

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Το πανόραμα της ρωμαϊκής κουρία και των λοιπών οργανισμών της Αγίας Έδρας

Επιτροπές

Οι επιτροπές είναι οργανισμοί που δεν έχουν την πλήρη διοικητική αυτοτέλεια των ποντιφικών συμβουλίων, διότι συνδέονται με ορισμένο σύλλογο ή ποντιφικό συμβούλιο, από την άποψη ότι ο πρόεδρος του ποντιφικού συμβουλίου προΐσταται και της επιτροπής. Δεν έχουν δικό τους ιεράρχη προϊστάμενο ούτε δικούς τους ανώτατους λειτουργούς. Είναι οι εξής:

1. Διεθνής θεολογική επιτροπή (συνδέεται με σύλλογο για τη διδασκαλία της πίστεως)
2. Επιτροπή για τις θρησκευτικές σχέσεις με τον ιουδαϊσμό (συνδέεται με το ποντιφικό συμβούλιο για την προώθηση της ενότητας των χριστιανών)
3. Επιτροπή για τις θρησκευτικές σχέσεις με τους μουσουλμάνους (συνδέεται με το ποντιφικό συμβούλιο για το διάλογο μεταξύ των θρησκειών)

Οργανισμοί που συνδέονται με την Αγία Έδρα

- Οργανισμοί που αν και δεν ανήκουν κατά κυριολεξία στη ρωμαϊκή κουρία, εντούτοις παρέχουν αναγκαίες ή ωφέλιμες υπηρεσίες σε αυτή.
- Διακρίνονται σε οργανισμούς παλαιότερης και νεότερης σύστασης, διέπονται από τους οικείους νόμους σύστασης και διοίκησης. Ο γενικός κανονισμός της ρωμαϊκής κουρία ισχύει κατά κανόνα και για τους οργανισμούς αυτούς.

Οργανισμοί που συνδέονται με την Αγία Έδρα (2)

παλαιότερης σύστασης

1. Το μυστικό αρχείο του Βατικανού
2. Η ποντιφική βατικανή βιβλιοθήκη
3. Η ποντιφική ακαδημία των επιστημών

νεότερης σύστασης

1. Βατικανή πολύγλωσση τυπογραφεία
2. Το βατικανό εκδοτικό βιβλιοπωλείο
3. Η εφημερίδα L' osservatore romano
4. Ο βατικανός ραδιοφωνικός σταθμός
5. Το βατικανό τηλεοπτικό κέντρο
6. Η Fábrica, επιτροπή του ναού του αγίου Πέτρου.
7. Η ποντιφική elemosinaria (οργανισμός για την παροχή ελεημοσύνης προς τους φτωχούς)

Κεντρική υπηρεσία εργασίας

Είναι ο οργανισμός της αποστολικής έδρας που είναι αρμόδιος για την παροχή εργασίας στη ρωμαϊκή κουρία και για τα ζητήματα που συνδέονται με αυτήν.

Δικηγόροι της αγίας έδρας

- Το δικαστήριο της ρωμαϊκής rota και ο σύλλογος για τις ανακηρύξεις των αγίων έχουν δικούς τους δικηγόρους για την νομική υποστήριξη των δικαστικών υποθέσεων ενώπιον του ανώτατου δικαστηρίου της αποστολικής signatura (επισφραγίσεως) και των ιεραρχικών προσφυγών ενώπιον των dicasteria (οργανισμών) της ρωμαϊκής κουρία. Υπάρχει ένα μητρώο δικηγόρων που δικαιούται να αναλάβουν την εν λόγω υποστήριξη.
- Από τους δικηγόρους αυτού του μητρώου αποτελείται κυρίως το σώμα των δικηγόρων της Αγίας Έδρας, οι οποίοι μπορούν να αναλάβουν τη νομική υποστήριξη των υποθέσεων στο όνομα της Αγίας Έδρας ή των dicasteria ενώπιον των εκκλησιαστικών ή πολιτειακών δικαστηρίων.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η καθ' ύλη αρμοδιότητα των dicasteria

Η γραμματεία του κράτους

- Η γραμματεία του κράτους έχει δύο τμήματα
  1. τμήμα για τις γενικές υποθέσεις: προσομοιάζει με το πρωθυπουργικό γραφείο των κρατών, ιδίως εκείνων που έχουν το πολίτευμα της απόλυτης μοναρχίας.
  2. τμήμα για τις σχέσεις με τα κράτη: μοιάζει με το υπουργείο εξωτερικών των εν λόγω κρατών. Διεκπεραιώνει κατ' εξαίρεση τις υποθέσεις που αφορούν την ανάθεση των επιμέρους εκκλησιών, καθώς και τη σύσταση ή τη μεταβολή αυτών και των επισκοπικών οργανισμών, κατόπιν εντολής του Πάπα και ύστερα από συνεννόηση με τα αρμόδια dicasteria.
- Η γραμματεία του κράτους, ύστερα από εντολή του Πάπα, συντονίζει τη λειτουργία των dicasteria και εξασφαλίζει την ενότητα κατεύθυνσής τους.

Σύλλογος για τη διδασκαλία της πίστεως

Είναι αρμόδιος για την προαγωγή και υπεράσπιση της διδασκαλίας για την πίστη και τα ήθη στην καθ' όλου εκκλησία.

- Εξετάζει, πριν τη δημοσίευση τους, τα έγγραφα που ετοιμάζονται από άλλα dicasteria, εφόσον άπτονται της διδασκαλίας για την πίστη ή τα ήθη.
- Ασκεί κατ' εξαίρεση την ανώτατη δικαστική εξουσία του Πάπα στις υποθέσεις των εγκλημάτων:
  1. εναντίον της πίστεως (αποστασία, αίρεση)
  2. εναντίον των ηθών (πχ ανθρωποκτονία, άμβλωση)
  3. διαπραττόμενων κατά την τέλεση των μυστηρίων (απαγορευμένη μυστική επικοινωνία, βεβήλωση των καθαγιασμένων ειδών άρτου και οίνου)
  4. στις υποθέσεις που αφορούν το προνόμιο της πίστεως (συνίσταται στην εξουσία του Πάπα να λύνει για χάρη της πίστης τον γάμο των συζύγων από τους οποίους ο ένας τουλάχιστον είναι αβάπτιστος, εφόσον ο γάμος δεν έχει ολοκληρωθεί με συνουσία μετά το βάπτισμα και των δύο μερών)

Σύλλογος για τις ανατολικές εκκλησίες

- Αρμόδιος για όλες τις υποθέσεις των ανατολικών καθολικών εκκλησιών.
Εξαιρούνται υποθέσεις που ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα άλλων συλλόγων ή δικαστηρίων.
- Ο σύλλογος έχει αποκλειστική αρμοδιότητα για την ιεραποστολή στις περιφέρειες στις οποίες υπερισχύουν οι ανατολικοί ρυθμοί από παλιά.

Σύλλογος για τη θεία λατρεία και την τάξη των μυστηρίων

Αρμόδιος για τη ρύθμιση, την προαγωγή και την εποπτεία της εν γένει θείας λατρείας στην καθ' όλου εκκλησία. Ασκεί κατ' εξαίρεση την ανώτατη δικαστική εξουσία του Πάπα στις υποθέσεις της απαλλαγής για τον γάμο τον επικυρωμένο και μη ολοκληρωμένο και στις υποθέσεις τις σχετικές με την ακυρότητα της χειροτονίας.

Σύλλογος για ανακηρύξεις αγίων

Αρμόδιος για:

- τις ανακηρύξεις αγίων
- για την απόδοση του τίτλου του διδασκάλου σε ορισμένους αγίους, ύστερα από την συμβουλευτική ψήφο του συλλόγου για τη διδασκαλία της πίστεως, αναφορικά με την εξέχουσα διδασκαλία του αγίου.
- για τη διακήρυξη της αυθεντικότητας των ιερών λειψάνων

Σύλλογος για τους επισκόπους

- Αρμόδιος για τη σύσταση και λοιπές μεταβολές των επιμέρους εκκλησιών και των επισκοπικών οργανισμών και για τις αναθέσεις επιμέρους εκκλησιών μέσα στη λατινική εκκλησία.
- Διευθετεί τις επισκέψεις ad limina στους τάφους των αποστόλων Πέτρου και Παύλου των λατίνων επισκόπων και εποπτεύει τους λατινικούς επισκοπικούς οργανισμούς.
- Ασκεί τις αρμοδιότητες της Αγίας Έδρας σε σχέση με τις προσωπικές ιεραρχικές δικαιοδοσίες.

Προσωπική ιεραρχική δικαιοδοσία

- Είναι οργανωτική δομή η οποία ιδρύεται από την Αγία Έδρα και δεν εξομοιώνεται με επισκοπή. Έχει σκοπό να κατανέμει κατάλληλα τους πρεσβυτέρους και να αναπτύσσει ειδικές ποιμαντικές και ιεραποστολικές δραστηριότητες για διάφορες περιοχές ή κοινωνικές ομάδες.
- Προΐσταται αυτής ένας ιεράρχης. Έχει το δικαίωμα να εγγράψει, όπως οι επιμέρους εκκλησίες, πρεσβυτέρους και διακόνους του κοσμικού κλήρου, καθώς και ιεροσπουδαστές τους οποίους μπορεί να προάγει στους βαθμούς του πρεσβυτέρου και διακόνου. Έχει επίσης το δικαίωμα να ιδρύει εθνικά ή διεθνή ιεροσπουδαστήρια και να δέχεται με συμβάσεις την ενσωμάτωση λαϊκών με τη μορφή της οργανικής συνεργασίας.

Τακτικοί ιεράρχες (1)

Ασκούν την τακτική εξουσία διακυβέρνησης μέσα στην καθολική εκκλησία. Στην λατινική εκκλησία είναι:

1. ο ρωμαίος ποντίφικας (Πάπας)
2. οι επαρχιούχοι επίσκοποι
3. οι εδαφικοί ιεράρχες
4. οι εδαφικοί ηγούμενοι
5. οι αποστολικοί αντιπρόσωποι
6. οι αποστολικοί ύπαρχοι
7. οι μόνιμοι αποστολικοί διοικητές

Τακτικοί ιεράρχες (2)

8. όσοι ενόσω χηρεύει ή κωλύεται η έδρα μιας επιμέρους εκκλησίας διαδέχονται τους ανωτέρω στη διακυβέρνηση της
9. οι γενικοί βικάριοι των επιμέρους εκκλησιών, δηλαδή οι γενικοί αρχιερατικοί επίτροποι με την ορολογία του ορθόδοξου κανονικού δικαίου
10. οι επισκοπικοί βικάριοι των επιμέρους εκκλησιών (αρχιερατικοί αντιπρόσωποι ,επίτροποι κατά το ορθόδοξο δίκαιο)
11. οι γενικοί προϊστάμενοι / ηγούμενοι μοναστικών καταστημάτων κληρικών ποντιφικού δίκαιο
12. οι επαρχιακοί προϊστάμενοι / ηγούμενοι μοναστικών καταστημάτων κληρικών ποντιφικού δίκαιο
13. οι γενικοί προϊστάμενοι / ηγούμενοι των αδελφοτήτων αποστολικής ζωής κληρικών ποντιφικού δικαίου
14. οι επαρχιακοί προϊστάμενοι / ηγούμενοι των αδελφοτήτων αποστολικής ζωής κληρικών ποντιφικού δικαίου

Τακτικοί ιεράρχες (3)

Τακτικοί ιεράρχες, δηλαδή ασκούντες την τακτική εξουσία διακυβέρνησης στις ανατολικές καθολικές εκκλησίες είναι οι εξής:

1. ο ρωμαίος ποντίφικας (Πάπας)
2. οι πατριάρχες (των πατριαρχικών εκκλησιών)
3. οι μεγαλύτεροι αρχιεπίσκοποι των μειζόνων αρχιεπισκοπικών εκκλησιών
4. οι μητροπολίτες *sui juris* των άλλων εκκλησιών *sui juris*
5. οι επαρχιούχοι επίσκοποι
6. όσοι ενώσω κωλύονται ή χηρεύουν μια οποιαδήποτε έδρα από τις περιπτώσεις 2 ως 5 διαδέχονται τους ανωτέρω στη διακυβέρνηση της
7. οι ανώτεροι προϊστάμενοι, γενικοί ή επαρχιακοί, των καθιδρυμάτων καθαγιασμένης ζωής, εφόσον έχουν τακτική εξουσία διακυβέρνησης.

Οι αδελφότητες αποστολικές ζωής

- Είναι οι κανονικώς ιδρυμένες ως εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα αδελφότητες οι οποίες προσομοιάζουν με τα καθιδρύματα καθγιασμένης ζωής.
- Τα μέλη τους δεν ομολογούν τις τρεις ευαγγελικές συμβουλές/υποσχέσεις της πενίας, της αγνοίας και της ακτημοσύνης, ενώ σε μερικές από αυτές ομολογούν ή αναλαμβάνουν ιδιωτικά με κάποιο δεσμό τις παραπάνω συμβουλές ή υποσχέσεις.
- Επιδιώκουν τον οικείο σκοπό, διάγουν κοινή ζωή και τηρούν τον καταστατικό χάρτη της αδελφότητας στην οποία ανήκουν.

Τα καθιδρύματα καθαγιασμένης ζωής

- Αδελφότητες ιδρυμένες ως εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα.
- Τα μέλη τους ομολογούν ή αναλαμβάνουν δημοσίως μπροστά στην αρμόδια εκκλησιαστική αρχή τις τρεις ευαγγελικές συμβουλές/υποσχέσεις της πτωχίας, της αγνοίας και της υπακοής μέσω ευαγγελίων ή άλλων ιερών δεσμών, όρκων υποσχέσεων.
- Μπορούν να αλλάξουν ή όχι τη γενική νομική κατάσταση του κληρικού ή του λαϊκού. Αν αλλάζουν τα καθιδρύματα είναι μοναστικά, αν όχι είναι κοσμικά.

Σύλλογος για τον ευαγγελισμό των λαών

- Διευθύνει και συντονίζει την ιεραποστολή στα εδάφη ιεραποστολών όλου του κόσμου τα οποία δεν υπάγονται στην σύλλογος για τις ανατολικές εκκλησίες.
- Έχει αποκλειστική αρμοδιότητα για τις αδελφότητες αποστολικής ζωής που έχουν ιδρυθεί για τις ιεραποστολές.
- Όσον αφορά τα καθιδρύματα καθαγιασμένης ζωής που έχουν ιδρυθεί ή εργάζονται σε εδάφη ιεραποστολών, ο σύλλογος έχει αρμοδιότητα στα ζητήματα που άπτονται των ίδιων ως ιεραποστόλων.

Σύλλογος για τους κληρικούς

- Αρμόδιος για τα ζητήματα που αφορούν τους πρεσβυτέρους και διακόνους του κοσμικού και του μοναστικού κλήρου της λατινικής εκκλησίας.
- Προάγει και εποπτεύει την ορθή παροχή της κατηχητικής κατάρτισης
- Χορηγεί την προβλεπόμενη από το κανονικό δίκαιο έγκριση της Αγίας Έδρας για τις κατηχήσεις με τη συναίνεση του συλλόγου για τη διδασκαλία της πίστεως.
- Ασκεί τις αρμοδιότητες της Αγίας Έδρας αναφορικά με τη διαχείριση της εκκλησιαστικής περιουσίας.

Βιβλιογραφία

---

1. Αποστολική διάταξη [pastor bonus](#)

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γιώργος Μαριάς
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2016

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

